

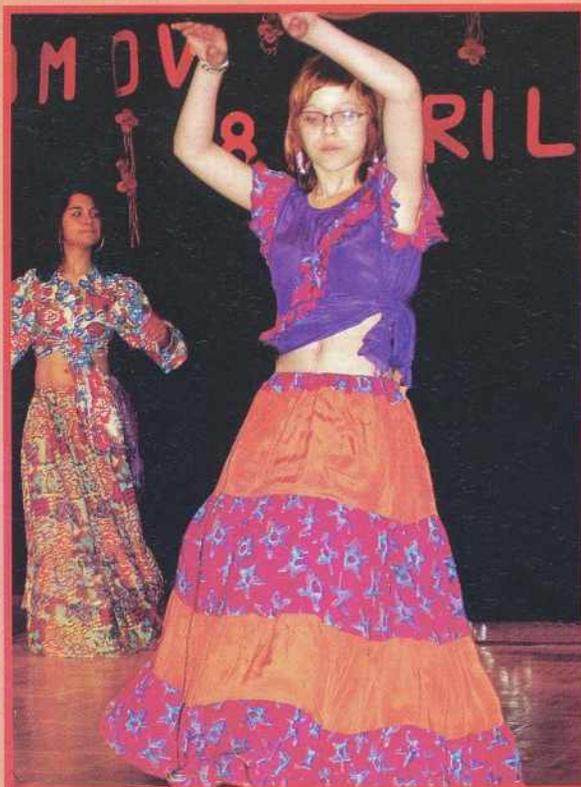
Romano them

R O M S K I

S V E T

berš/leto: 12

september 2006, številka 27

Dan Romov

Simpozij o zaposlovanju Romov

**Minister Zver
na obisku v Prekmurju**

**ROMANO THEM
ROMSKI SVET**

številka 27, september 2006

založnik

Zveza Romov Slovenije
Arhitekta Novaka 13
9000 Murska Sobota
tel.: 02 5308-100
fax: 02 5308-104

e-mail: romani.union@siol.net
www.zveza-romov.si

ROMIC ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RAZDARNA PRODUKCIJA
e-mail: romic@siol.net
www.rromic.si

odgovorni urednik
Jožek Horvat - Muc

uredniški odbor
dr. Pavla Štrukelj
Monika Sandreli
Janja Rošer
Horvat Zdravko
Slobodan Nezirovič
Bečiri Fatmir

dopisniki
Anita Cener, Serdica
Lujzi Baranja, New York
Dragoljub Acković, Beograd

Fotografije so prispevali:
Zdravko, Oto B., Štefan B.,
Stanko B. in drugi

prelom in tisk
Tiskarna Klar, Murska Sobota

naklada
500 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št. 415-562/96, se Romano them - Romski svet šteje med proizvode za katere se plačuje 20% davek na dodano vrednost.

Izid časopisa Romano them je omogočilo Ministrstvo za kulturo RS in Urad za narodnosti RS

VSEBINA

24ur.com: Predsednik praznoval z Romi 2
 Zdravko Horvat: V Trebnjem obeležili svetovni dan Romov 3
 STA: Predstavniki Zveze Romov Slovenije pri predsedniku vlade 4
 Zdravko Horvat: Minister dr. Milan Zver na delovnem obisku v Prekmurju 4
 Karlo Vratarič: Zaposlovanje Romov je za njihovo vključitev v družbo zelo pomembno - Simpozij o zaposlovanju Romov 5
 Dr. Pavla Štrukelj: Razmišljanje o romskem taboru 10
 volksgruppen.orf.at: Romski tabor v Murski Soboti 11
 Janja Rošer: Prostovoljci ustvarjajo manjšinski radio 11
 Janja Rošer: Soboška škofija - Fourskri škofija 13
 Janja Rošer: Srečanje romskih osnovnošolskih otrok 14
 Zdravko Horvat: Romski zbornik - zbrani referati in prispevki z mednarodne konference o Romih v srednji in jugovzhodni Evropi 15
 Oto Baranja in Vera Klopčič: Kako živijo Romi v Litvi 18
 Zdravko Horvat: 5. Srečanje romskih folklornih skupin Slovenije 19
 Zdravko Horvat: Romani Union 20
 Zdravko Horvat: Amaro drom / Naša pot 20
 Zdravko Horvat: Drama "Giganka Irina" 21
 Zdravko Horvat: Romska pravljica / Romani paramisi Kako so nastale gosli / Sar uli i begeduwa 21
 Zdravko Horvat: Romsko društvo Romani Union posnel zgoščenko "Pravljice" 22
 Zdravko Horvat: OTROCI, zapojte z nami! 2 / CHAVALEN, gilaven amencar! 2 - Nova knjiga Imera Traja 22
 Zdravko Horvat: Amala in Darbia orkester 23
 Zdravko Horvat: Šukar 24
 Romeo Cener - Srna: Giganska skupina Langa 24
 Romeo Cener - Srna: Halgato-band 25
 Zdravko Horvat: Računalništvo 25
 Prim.mag. Branislava Belović, dr.med. spec., Gordana Toth, uni.dipl.inž.živ.teh: Prebrana in zdravje 26
 Romeo Horvat - Popo: Popojeve pesmi 27
 Beriša Hatida: Nastop v dvorani Union 29
 Elvis Džemali: Praznovanje durdevdana 29
 Fatmir Bečiri: Sestanek v Ljubljani 30
 Fatmir Bečiri: Svetovni dan Romov 30
 dr. Andreja Barle Lakota: Predlog izbirnega predmeta Romska kultura - Romski tabor 31
 Monika Sandreli: Pravljice v romskem in slovenskem jeziku 32

Predsednik praznoval z Romi

<http://24ur.com>

Predsednik Drnovšek je ob svetovnem dnevu Romov dejal, da se položaj Romov v državi izboljšuje.

Osmi april je Svetovni dan Romov. Ob tej priložnosti in ob svoji 10. obletnici je Zveza Romov Slovenije v Murski soboti pripravila prireditev, ki se je kot slavnostni govornik udeležil predsednik republike Janez Drnovšek.

Drnovšek je med drugim povedal, da je problemov, povezanih z romsko skupnostjo, sicer še veliko, a po njegovem občutku se njihov položaj iz leta zboljšuje, boljši pa je tudi odnos države. Če se skupaj zavedamo težav in jih rešujemo, so rešljive in tako lahko pridemo v doglednem času do zglednega položaja romske skupnosti v Sloveniji, je med drugim dejal Drnovšek.

Prišel sem vam povedat, da vas

cenim kot državljane in da ste sestavni del naše republike, je predsednik Drnovšek nagovoril udeležence proslave v soboški kinodvorani. O romski problematiki se ob vašem svetovnem dnevu pogovarjamo vsako leto, da bi se vaš položaj izboljšal, s tem pa bi se bolje počutili vsi v naši državi.

Situacija je na različnih koncih različna, boljša v Prekmurju kot na Dolenjskem, tu je sobivanje boljše in položaj sorazmerno dober. Da se približamo drug drugemu, je vedno potrebno iskati rešitve, pri tem pa mora vsak napraviti kakšen korak, biti pozoren do drugega in ga razumeti, prav tako njegovo tradicijo. "Moj vtis je, da greste v Prekmurju uspešno v tej smeri, pa tudi država namenja Romom iz leta v leto več pozornosti. Novi zakon, ki je v pripravi, pa

je dobra osnova za pozitivno pričakovanje," je še povedal slavnostni govornik.

Romi živijo v 90 naseljih v 25 občinah, največ v Prekmurju, za katero na splošno velja, da je sožitje največje. Težave z Romi seveda so, enotna pa je ocena, da je težav manj, če se izboljšuje njihov položaj.

Tako kot pri italijanski in madžarski manjšini je Slovenija tudi pri Romih zgled. Romi imajo namreč svoje občinske svetnike, na pragu je krovni zakon o Romih, ki ga predvideva ustava. Dobili naj bi ga še letos, vendar ne bo prinašal le pravic, pač pa tudi krepke obveznosti. Romi ne bodo več le stvar in pogosto denarno breme občin, pač pa uradno države.

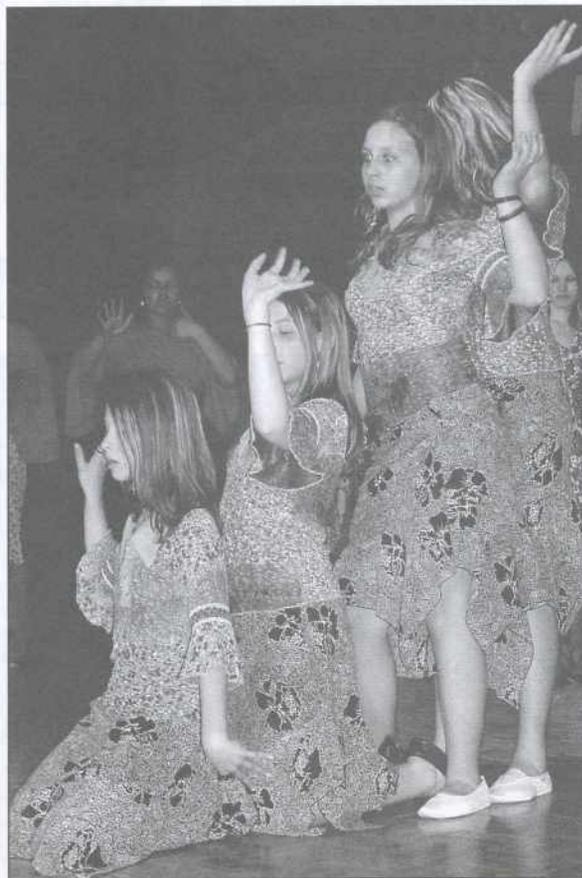
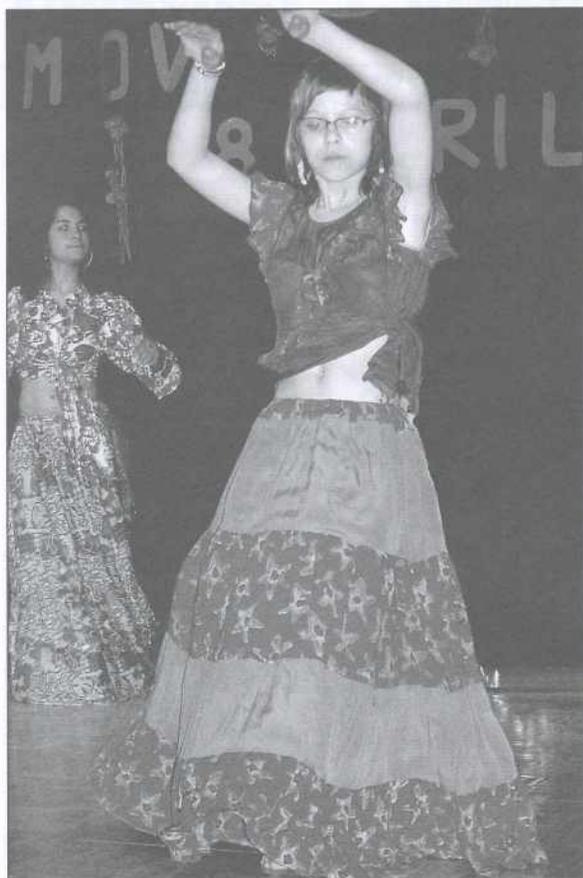
Zveza Romov Slovenije je direktorju vladnega urada za narodnosti Janezu Obrezi za neprecenljiv prispevek pri razvoju romske skupnosti v Sloveniji podelila plaketo romske zveze. Obreza je ob tem povedal, da so se skupaj trudili pet let in da so se stvari premaknile, novi zakon o Romih pa bo postavil nove temelje in zaveze za vse.

V Sloveniji živi med sedem in deset tisoč Romov, ob zadnje popisu prebivalstva pa se je za Rome opredelilo 3.246 oseb, kar je za dobrih 30 odstotkov več kot leta 1991.

V Trebnjem obeležili svetovni dan Romov

Zdravko Horvat

Slovesnosti ob svetovnem dnevu Romov so se začele že 31. marca v Trebnjem. S pomočjo občine Trebnje smo uspešno izvedli prvi del proslave. Dvorana z nekaj več kot dvestotimi sedeži se je napolnila še preden se je začela sama prireditev. Po pozdravnem govoru (podžupan občine, g. Jože Jevnikar) in slavnostnem govoru (direktor Ura da za narodnosti RS, g. Janez Obreza), so se predstavili kulturne skupine iz Posavja, Dolenjske, Štajerske in Prekmurja. Proslave se je udeležilo veliko predstavnikov lokalnih in državnih inštitucij.

Predstavniki Zveze Romov Slovenije pri predsedniku vlade

(STA)

LJUBLJANA - Predsednik vlade Janez Janša se je v četrtek 20. aprila srečal s predstavniki Zveze Romov Slovenije ob 10. obletnici njenega delovanja in 35. obletnici svetovnega dneva Romov, ki ga praznujejo 8. aprila. Premier Janša je izrazil zadovoljstvo, da imajo predstavniki romske skupnosti pozitivno mnenje o delovnem osnutku zakona o romski skupnosti v Sloveniji in poudaril, da bo potrebno v postopku obravnave in sprejemanja zakona v naslednjih mesecih iskati širši konsenz za sprejem zakona, so sporočili iz kabineta predsednika vlade.

Predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc je

uvodoma poudaril, da je v zadnjem času opazen napredek pri reševanju romske problematike, želi pa si še hitrejših premikov na tem področju. Ne glede na to, kakšna sporočila glede odnosa države do romske problematike prihajajo iz tujine, je potrebno poudariti, da razmere niso tako kritične, kot se jih pogosto prikazuje, je ugotovil Horvat Muc, so sporočili iz kabineta predsednika vlade. Predsednik zveze Romov pričakuje, da bo krovni zakon o romski skupnosti zagotovil pravno podlago za reševanje težav Romov med drugim na področju zaposlovanja in urejanja bivalnih razmer.

Predsednik vlade Janša je

izrazil zadovoljstvo, da so bili doseženi določeni premiki na področju reševanja romske problematike, strinjal pa se je tudi, da se določene težave ne rešujejo dovolj hitro. Glede zaposlovanja pa predsednik vlade ugotavlja, da bo potrebno skupaj z zavodom za zaposlovanje poiskati dodatne rešitve oz. pripraviti programe, ki bi omogočali večje in trajnejše zaposlovanje Romov. Ravno tako je na področju urejanja bivalnih razmer romskega prebivalstva, kjer sicer vlada namenja več sredstev kot v preteklosti, potrebno še večje sodelovanje lokalnih skupnosti, so še sporočili iz kabineta predsednika vlade.

Minister dr. Milan Zver na delovnem obisku v Prekmurju

Zdravko Horvat

Minister za šolstvo in šport je v petek 7. aprila 2006 obiskal Prekmurje.

Najprej se je v Moravskih toplicah udeležil mednarodnega znanstvenega posveta z naslovom Upoštevanje drugačnosti - korak k šoli enakih možnosti.

Pozneje se je minister dr. Milan Zver v Občini Beltinci udeležil 3. seje Komisije Vlade Republike Slovenije za zaščito

romske etnične skupnosti.

Ob 13. uri je obiskal sedež Zveze Romov v Murski Soboti, kjer so ministru predstavili svoje delovanje, pripravili kulturni program, ki se je razvil v družabni dogodek. Po srečanju je sledila izjava za javnost.

Minister si je še ogledal romsko naselje Pušča, pot pa nadaljeval še v Vančo vas - Borejci, kjer je Zveza Romov organizirala prijateljski turnir v malem nogometu. Nogomet so igrale ekipe Ministrstva za šolstvo in šport, Zveze Romov Slovenije, ženska romska ekipa, ekipa poslovnežev in ekipa Uprave mestne občine Murska Sobota.

Zaposlovanje Romov je za njihovo vključitev v družbo zelo pomembno Simpozij o zaposlovanju Romov

Karlo Vratarič

Karlo Vratarič | Torek, 23. maj 2006, <http://www.sobotainfo.com>

Danes je Zveza Romov Slovenije priredila simpozij o zaposlovanju Romov, ki so ga organizirali tudi že pred dvema letoma.

Politični forum pri Zvezi Romov Slovenije se je za simpozij o zaposlovanju Romov odločil že pred dvema letoma, ko so v prostorih Murske republike pripravili simpozij o izobraževanju Romov. Današnjega simpozija sta se med drugimi udeležila tudi minister za delo, družino in socialne zadeve Janez Drobnič in direktor Urada vlade RS za narodnosti Janez Obreza.

Župan Mestne občine Murska Sobota Anton Štihec je poudaril, da z romsko populacijo dobro

sodelujejo, odprte stvari pa sproti rešujejo in ena od teh je prav zaposlovanje. "Ni si treba za-

tiskati oči, dejstvo je, da Romi težko dobijo službo," je povedal Štihec in nadaljeval, da niso vsi Romi taki, da ne bi hoteli delati, vendar imajo pri pridobivanju zaposlitve težave, na današnjem simpoziju pa bi lahko prišli do določenih izboljšav in rešitev.

"Področje zaposlovanja je ena najpomembnejših in najbolj perečih problemov pri reševanju romske problematike," je povedal Janez Obreza, direktor Urada vlade RS za narodnosti, ki je poudaril, da trenutne razmere na trgu, ko vlada velika brezposelnost, še dodatno otežujejo zaposlovanje Romov, ki jih je v Sloveniji zaposlenih med dvema in desetimi odstotki. Romi so tako večinoma odvisni od socialne pomoči države, nekateri pa se ukvarjajo s sivo ekonomijo ali z delom na črno.

Minister za delo, družino in socialne zadeve Janez Drobnič je v svojem govoru povedal, da so že zdaj potekali določeni programi za zaposlovanje Romov, za katere pa se lahko ob tolikšni brezposelnosti trdi, da so neuspešni in da so se prav zato njihovem ministrstvu odločili podpreti dva pilotna projekta - ustanovitev Romskega zaposlitvenega centra, ki bo potekal v Občini Škocjan na Dolenjskem, in Romskega izobraževalno-informacijskega centra, ki ga bo vodila RRA Mura. Za ta namen se bodo skušala pridobiti tudi evropska sredstva, v tem programu zaposlovanja pa bo veljalo načelo, da je potrebno delati skupaj, prihajajoče reforme na področju zaposlovanja in trgu dela pa bodo dotikale tudi Romov.

V nadaljevanju je Aljuš Pertinač z Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve navedel

nekaj števil in dejstev o Romih ter o njihovem vključevanju v zaposlitvene programe, o samih programih aktivne politike zaposlovanja pa je spregovorila Mojca Ulaga z Zavoda za zaposlovanje RS. Za konec je Stanislav Žagar z Zavoda za zaposlovanje Novo mesto predstavil Romski zaposlitveni center, katerega nosilec je Občina Škocjan, v projekt pa je vključenih skoraj 30 partnerjev, med njimi tudi MOMS in Občina Beltinci, spregovorila pa je še Stanka Perčič iz Urada za delo Murska Sobota in Lendava.

Na področju romske problematike se počasi stvari urejajo, tako je že v pripravi nov zakon, ki naj bi bil sprejet še letos, Romi pa so iz neposrednih regionalnih vzpodbud za javno infrastrukturo letos prejeli kar 205 milijonov tolarjev, kar je štirikrat več kot lani, pomurski Romi pa so prejeli približno polovico tega zneska.

Gradivo iz Simpozija o zaposlovanju Romov PROGRAMI AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA ZA LETO 2006

Pripravila: Mojca Ulaga

CILJI

- hitrejša in učinkovitejša zaposlovanje
- zmanjševanje brezposelnosti
- izboljšanje strukture brezposelnih
- povečevanje možnosti za delovno - socialno integracijo in preprečevanje pasti brezposelnosti
- zmanjševanje regionalnih razlik v državi.

CILJNESKUPINE

- brezposelne osebe

- zaposleni v postopku izgubljanja zaposlitve
- delodajalci

CILJNE SKUPINE GLEDE NA STANJE NA LOKALNEM TRGU DELA

- dolgotrajno brezposelni
- starejši
- invalidi
- visoko izobraženi
- iskalci prve zaposlitve

SREDSTVA

Skupaj: 20,6 mrd Sit

Viri:

- integralni proračun MDDSZ: 11,2 mrd Sit (od tega za aktivnosti ZRSZ: 10,9 Sit)
- ESS in LU, EQUAL, Phare, MŠŠ: 9,4 mrd Sit (od tega ESS in LU: 7,1 mrd Sit)

DENARNE DAJATVE UDELEŽENCEM

- v skladu z določili Pravilnika o izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja.

Sredstva so namenjena:

- osebam, udeležencem ukrepov
- delodajalcem
- izvajalcem ukrepov

UKREPI APZ V LETU 2006

1. Poklicna orientacija in pomoč pri zaposlitvi
2. Usposabljanje in izobraževanje
3. Spodbude za zaposlovanje
4. Neposredno ustvarjanje novih delovnih mest

Ekperimentalni programi

UKREP 1: POKLICNA ORIENTACIJA IN POMOČ PRI ZAPOSLOVANJU

1.1. Splošno svetovanje in informiranje brezposelnih oseb

- SPLOŠNO SVETOVANJE IN INFORMIRANJE BREZPOSELNIH OSEB
- CENTRI ZA INFORMIRANJE IN POK-

LICNO SVETOVANJE

1.2. Poklicna orientacija

- DRUGAČE O POKLICIH
- POKLICNA ORIENTACIJA PRED VKLJUČITVIJO V UKREPE

1.3. Pomoč pri zaposlitvi

- POMOČ PRI NAČRTOVANJU POKLICNE POTI IN ISKANJU ZAPOSLOTITVE
- KLUBI ZA ISKANJE ZAPOSLOTITVE
- DELOVNI PREIZKUS
- ZDRAVSTVENO ZAPOSLOTITVENO SVETOVANJE

1.4. Pomoč pri samozaposlitvi

UKREP 2:

USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE

- INSTITUCIONALNO USPOSABLJANJE
- IZBOLJŠANJE RAČUNALNIŠKE PISMENOSTI BREZPOSELNIH OSEB - PHARE 2003
- USPOSABLJANJE NA DELOVNEM MESTU IN INTEGRIRANI PROGRAMI USPOSABLJANJA
- FORMALNO IZOBRAŽEVANJE
- PROJEKTNO UČENJE ZA MLADE - PUM
- UŽU - USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJSKO USPEŠNOST
- SKLADI DELA
- NACIONALNE POKLICNE KVALIFIKACIJE

UKREP 2:

USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE

- USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE ZAPOSLENIH, ZLASTI IZ SEKTORJEV V PREOBLIKOVANJU
- USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE ZAPOSLENIH V PERSPEKTIVNIH

SEKTORJIH S HITRO STOPNJO RASTI

UKREP 2:

USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE

- USPOSABLJANJE NA DELOVNEM MESTU IN INTEGRIRANI PROGRAMI ZA INVALIDE
- USPOSABLJANJE V UČNIH DELAVNICAH IN UČNIH PODJETJIH

UKREP 3:

SPODBUDE ZA ZAPOSLOVANJE

- SPODBUJANJE NOVEGA ZAPOSLOVANJA
- SUBVENCije ZA SAMOZAPOSLOTITEV
- POVRAČILA PRISPEVKOV DELODAJALCA
- SPODBUJANJE NOVEGA ZAPOSLOVANJA STAREJŠIH

UKREP 4:

NEPOSREDNO USTVARJANJE NOVIH DELOVNIH MEST

- LOKALNO ZAPOSLOTITVENI PROGRAMI - JAVNA DELA
- POMOČ PRI ZAPOSLOVANJU DOLGOTRAJNO BREZPOSELNIH ŽENSK
- PROJEKTI NETRŽNIH ZAPOSLOTITVENIH PROGRAMOV

UKREP 5:

EKSPERIMENTALNI PROGRAMI EQUAL

CILJ

- razvoj programov usposabljanja, izobraževanja in zaposlovanja za posebno ranljive ciljne skupine oseb preko partnerskega sodelovanja ter preverjanje teh programov v praksi s strani izbranih razvojnih partnerstev (pilotna izvedba).

CILJNA SKUPINA

- brezposelne osebe: Romi, in-

validi, ženske, mladi, starejši, žrtve trgovine z ljudmi, nekdanji zaporniki, nekdanji odvisniki od drog in alkohola, brezdomci ter diskriminirani zaradi spolne usmerjenosti

UKREP 5:

EKSPERIMENTALNI PROGRAMI SVETOVALNICA ZA USPEŠEN NASTOP NA TRGU DELA

CILJ

Cilj svetovalnice je aktiviranje osebnih potencialov vključene osebe za ustrezen odziv na trg dela in aktivno iskanje zaposlitve.

Posreden cilj je preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti.

CILJNA SKUPINA

Brezposelne osebe, za katere svetovalec zaposlitve v postopku izdelave zaposlitvenega načrta ugotovi:

- da imajo ovire pri iskanju zaposlitve,
- pomanjkljive veščine iskanja zaposlitve,
- da se prvič ali po daljšem času soočajo s trgom dela;
- da je brezposelna oseba doslej neuspešno iskala zaposlitev in že prehaja v dolgotrajno brezposelnost.

UKREP 5:

EKSPERIMENTALNI PROGRAMI PROMOCIJA ZAPOSLOVANJA STAREJŠIH

CILJ

Splošni cilji ukrepa so boj proti starostni diskriminaciji na trgu delovne sile v Sloveniji, promocija starejše delovne sile in pospeševanje zaposlovanja starejših brezposelnih.

CILJNA SKUPINA

- splošna javnost,
- specifične javnosti - delodajalci in svetovalci zaposlitve na Zavodu

ZAGOTAVLJANJE SREDSTEV PODJETJEM ZA SOFINANCIRANJE PLAČ PRI ZAPOSLOTVI BREZPOSELNIH OSEB (45. člena ZIPRS0607),

Program je namenjen delodajalcem, ki zaposlijo za nedoločen čas na ZRSZ prijavljeno brezposelno osebo:

- starejšo od 55 let za najmanj 2 leti (delodajalec oproščen plačila prispevkov za to osebo za 1 leto)
- z visoko stopnjo izobrazbe (delodajalec oproščen plačila davka na izplačane plače za to osebo za 2 leti)
- z najmanj visoko stopnjo izobrazbe, mlajšo od 26 let (delodajalec oproščen plačila prispevkov in plačila davka na

izplačane plače za to osebo za 2 leti)

DELOVNI PREIZKUS - javno povabilo

Ciljna skupina:

- brezposelne osebe

Trajanje

- do enega meseca
- DELODAJALCU se krije do 15 % MP kot plačilo stroškov
- OSEBI se povrne stroške zdravniškega pregleda, prevoza, zavarovanje za primer poškodbe pri delu in nadomestilo življenjskih stroškov

USPOSABLJANJE NA DELOVNEM MESTU - javno povabilo

usposabljanja pri delodajalcu, na konkretnem delovnem mestu za konkretno delo

- brezposelne osebe - ESS sredstva
- brezposelne osebe, predvsem: brez ustrezne izobrazbe, delovnih izkušenj, s suficitarnimi poklici, ki se usposabljujejo za deficitarne poklice - integralna sredstva
- IZVAJALCU se krijejo stroški programa max 1,5 minimalne plače
- OSEBI se krijejo stroški prevoza ali bivanja, zdravniškega pregleda, nadomestilo življenjskih stroškov, zavarovanje za primer nesreče pri delu

SPODBUJANJE NOVEGA ZAPOSLOVANJA

novo zaposlovanje določenih skupin težje zaposljivih brezposelnih oseb

Ciljne skupine:	36 - 40 ur	30- 35 ur	20- 29 ur
<ul style="list-style-type: none"> • brezposelni iskalci prve zaposlitve, ki so pred manj kot dvema letoma končali redno šolanje, • presežni delavci iz panog v prestrukturiranju 	600.000 SIT	450.000 SIT	300.000 SIT
<ul style="list-style-type: none"> • dolgotrajno brezposelne osebe, • starejši od 50 let, ki so na Zavodu prijavljeni več kot 6 mesecev 	700.000 SIT	525.000 SIT	350.000 SIT
<ul style="list-style-type: none"> • invalidi 	840.000 SIT	630.000 SIT	420.000 SIT
<ul style="list-style-type: none"> • dolgotrajno brezposelni prejemniki dsp (zaposlitev za nedoločen čas, obveznost se spremlja 2 leti) 	1.600.000 SIT	0	0

SKLADI DELA - javni razpis

Ciljna skupina:

- delavci, katerih delo je postalo nepotrebno zaradi: poslovnih razlogov; postopka prisilne poravnave; začetka postopka za prenehanje delodajalca;

Izvajalci:

- Skladi dela so ustanove za izvajanje APZ, ki se ukvarjajo s ponovnim aktiviranjem in prezaposlovanjem delavcev;

Trajanje :

- do največ 12 mesecev,

Vrste stroškov:

- sofinanciranje stroškov izvajalcev, stroški, namenjeni udeležencem sklada in stroški za delovanje sklada
- subvencija na podlagi 16. člena Pravilnika za izvajanje

ukrepov aktivne politike zaposlovanja v skladih dela.

SOFINANCIRANJE IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA ZAPOSLENIH - javni razpis

Dvig izobrazbe in kvalifikacijske ravni zaposlenih z namenom ohranitve delovnih mest, preprečevanje prehoda presežnih delavcev v odprto brezposelnost

ciljna skupina

Zaposleni v podjetjih iz:

- sektorjev v preoblikovanju
- sektorjev s hitro stopnjo rasti
- višina stroškov
- znaša najmanj 25 % in največ 80 % upravičenih stroškov.

Razpis je potekal v letu 2005, sredstva se izbranim kandidatom podeljujejo še v letu 2006. Predviden ponovni razpis za leto 2006.

SAMOZAPOSLOVANJE

Pomoč pri samozaposlitvi

- Izvaja JAPTI okviru vavčerskega sistema
- Krijejo se stroški do 2 minimalni plači

Subvencije za samozaposlitev

- Nepovratna finančna pomoč v višini 4 MP, namenjena sofi-

nanciranju plač, prispevkov in davkov

SPODBUJANJE NOVEGA ZAPOSLOVANJA STAREJŠIH - javni razpis ESS

ciljna skupina:

- brezposelne osebe starejše od 50 let
- upravičeni stroški delodajalca:
- 50% dejanske bruto plače za obdobje enega leta

USPOSABLJANJE NA DELOVNEM MESTU IN INTEGRIRANI

PROGRAMI ZA INVALIDE - javni razpis ESS

Ciljna skupina:

- invalidne osebe;
- brezposelne osebe z upadom delovnih sposobnosti, ki nima za posledico statusa invalidnosti in z ugotovljeno zaposlitveno oviranostjo.

Sofinanciranje stroškov izvajalca:

- 1.5 minimalne mesečne plače za brezposelno osebo
- 2 minimalni mesečni plači za invalida

Roka za oddajo vlog na javni razpis sta bila 20. 1. 2006 in 17. 3. 2006

USPOSABLJANJE V UČNIH DELAVNICAH IN UČNIH PODJETJIH - javni razpis ESS

Ciljna skupina:

- invalidne osebe;
- brezposelne osebe z upadom delovnih sposobnosti, ki nima za posledico statusa invalidnosti in z ugotovljeno zaposlitveno oviranostjo.

Sofinanciranje stroškov izvajalca:

- 4 minimalne mesečne plače za invalida,
- 3 minimalne mesečne plače za brezposelne osebe

Rok za oddajo vlog na javni razpis je bil 20.1.2006 je vsak 5. v mesecu

JAVNA DELA - lokalni ali državni zaposlit. programi, namenjeni ohranitvi ali razvoju del. sposobnosti BO, povečanju delovne in soc. vključenosti BO ter spodbujanju razvoja novih del. mest

Ciljna skupina - BO, ki najtežje najdejo zaposlitev

Ciljna skupina:

- BO starejše od 50 let, prijavljene nad 6 mesecev
- BO s I. in II. stopnjo izobrazbe
- BO prijavljene nad 3 leta
- invalidne osebe
- posebej ranljive ciljne skupine Partnerji v programu JD
- Naročnik
- Izvajalec
- Zavod
- Brezposelna oseba
- Zavod krije stroške
- Deleža plače
- Prevoza na /z dela
- prehrane med delom
- zdravniškega pregleda

Rok za oddajo vlog na javni razpis je vsak 5. v mesecu

Razmišljanje o romskem taboru

Dr. Pavla Štrukelj

Pred kratkim so se končali dnevi romskega tabora v Murski Soboti. Letošnje srečanje Romov je bilo že dvanajsto, na njem pa so bili pomembni prispevki, ki so govorili o razvoju romske skupnosti v bodočnosti. Prav predstavljene teme so pokazale, da je organizator izbral zelo aktualne probleme, posebno tiste, ki obravnavajo splošno izobraževanje romske populacije. Potrebno je poudariti, da je bila letošnja udeležba Romov zelo številna, tako mladih, kakor tudi odraslih oseb.

Teme predavanj so bile različne, pomembno je predvsem to, da so bile povezane z življenjem vsakega romskega posameznika. Predavatelji so iz različnih zornih kotov informirali udeležence, kako potrebno je izobraževanje, tako mladih, kakor odraslih oseb. Ob vseh tek razvojnih načrtih obravnavane skupnosti je bila poudarjena romska kultura. To se mi zdi zelo pomembno, da se bo večinska javnost bolje in bolj načrtno seznanjala z življenjem naše romske manjšine. Pripomnila bi še to, da so predavanja vsebovala tudi razvoj in seveda probleme, ki jih imajo te manjšine v drugih evropskih državah. Ti prispevki so bili zelo zanimivi. Predavanja o zdravi prehrani so dala nekaj zelo pomembnih nasvetov.

Program predavanj, ki je bil povezan z izobraževanjem mladih in odraslih ter z ženskim romskim prebivalstvom, je vseboval več različnih aspektov.

Eden tek vidikov je bil vsekakor, da se udeleženci seznanijo, kako je to delo potekalo v bližnji preteklosti. Danes vemo, da izobraževanje poteka bolj načrtno in uspešnejše v šolah in v društvih.

Kako je potekalo izobraževanje romskih ljudi v preteklosti, oziroma kako neuspešno se je pokazalo to delo, vsebuje raziskava o pismenosti romskega prebivalstva, predvsem žensk, narejena na podlagi uradnih zapisov. Podatki so pokazali splošno nepismenost, predvsem žensk.

Žal moram reči, da je bila ta tema tudi pri etnoloških preučevanjih popolnoma zanemarjena.

Razumljivo je, da je nepismeno romsko prebivalstvo zaradi tako pomanjkljive osnovne

izobrazbe ostajalo zunaj našega družbenega dogajanja. Zato se mi zdi, da je bil prispevek o tem problemu pomemben, potrebno pa se ga je lotiti z

dobro načrtovanim delom.

V zvezi s sistematičnim izobraževanjem odraslih je povezana politična participacija Romov na lokalni ravni. Imamo voljene romske svetnike, ob tem pa se sprašujem, če je kdo pomislil, da bi lahko imeli tudi svetnico. Ta pa bi morala znati brati in pisati. Tako bi bile tudi ženske vključene v družbeno dogajanja v slovenskem prostoru. Končno bi tudi osnovno izobražene žene in matere pripomogle k boljšemu izobraževanju svojih otrok.

Na taboru je bil tudi predstavljen romski dialekt na Dolenjskem, predvsem iz vidika, kako je ohranjen danes. Podatki pa so zanimivi tudi za Prekmurje in vso romsko skupnost pri nas. Potrebno je, namreč, vedeti, kako je v romskih skupnostih uporabljen jezik, kako ga je treba pisati, in kako je ohranjeno njegovo izvorno besedišče.

Končno je potrebno omeniti tudi to, da so se udeleženci tabora zanimali za vsa predavanja, ki so bila v programu. Pripomnila bi le to, da so ta srečanja naše romske skupnosti enkrat letno, čedalje bolj pomembna in potrebna. Želeti bi bilo le, da bi se pomnožilo število odraslih navzočih iz drugih naših pokrajin, kjer so romske družine naseljene. srečanje romske skupnosti na teh taborih z dobrimi programi so vsekakor zaslužna, da vzbudijo večji interes po izobraževanju. Poudariti moram, da danes govorimo le o taki integraciji manjšinskih skupnosti, ki sprejema razvoj tehnične znanosti, ohranja pa svojo kulturno dediščino.

Romski tabor v Murški Soboti

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/novice/stories/54190>

Osrednji temi letošnjega tabora, ki bo v Murški Soboti v organizaciji Zveze Romov Slovenije (ZRS) in murskosoboškega Romskega društva Romani Union potekal še do sobote, sta izobraževanje in informiranje.

Vključevanje Romov v učni načrt

Uspešnost sobivanja s pripadniki različnih narodnih skupnosti lahko pomeni neprecenljivo primerjalno prednost Slovenije v skupnem evropskem prostoru, je ob otvoritvi 12. romskega tabora poudaril direktor urada vlade RS za narodnosti Stanko Baluh. Predsednik ZRS in vodja tabora Jožek Horvat Muc pravi, da se razmere na področju romske problematike počasi, a vztrajno izboljšujejo. Eden od ciljev tabora je seznaniti čim večje število Romov z učnim načrtom za izobraževanje Romov, je povedal Horvat. Učni načrt je bil pripravljen zato, da bi pomagal pri vključevanju Romov v učni proces, saj se ti ob vstopu v šolo soočajo s številnimi težavami, posebej izstopajo jezikovne. V domačem okolju Romi govorijo svoj jezik in narečje pokrajine, kjer živijo, s slovenskim knjižnim jezikom pa se v predšolskem obdobju skoraj ne

srečajo.

V pripravi je televizijski spored za Rome

Eno od novosti je romski skupnosti prinesel tudi nov zakon o RTV, na podlagi katerega se morajo Romi pripraviti na pripravo radijskih in televizijskih romskih oddaj, ki naj bi jih RTV Slovenija začela predvajati prihodnje leto, je povedal Horvat. Tabora se udeležuje okrog 45 udeležencev iz Slovenije, Avstrije, Hrvaške in Srbije, na katerem obravnavajo teme, povezane z romsko folkloro in kulturo, delom romskih organizacij in aktivistov ter zdravjem.

Prostovoljci ustvarjajo manjšinski radio

Janja Rošar

Obisk dveh manjšinskih radijskih postaj v Veliki Britaniji in primerjava z romsko skupnostjo.

V okviru projekta, ki ga izvaja Mirovni inštitut z sodelovanjem Britanskega veleposlaništva sem imela možnost obiskati in si podrobneje ogledati dve manjšinski radijski postaji v Londonu v Veliki Britaniji.

Desi radio

Desi radio je v lasti Panjabi skupnosti. Pripadnikov Panjabi skupnosti, ki živijo v Londonu je več kot 200.000.

Desi radio deluje pod Panjabi centrom, ki je dobrodelna organizacija. Tako center kot tudi radio se financira večinoma iz dobrodelnih prispevkov. Ti prispevki niso obdavčeni. Vendar pa dobrodelni prispevki niso samo denar ampak

tudi zastoj prostor za kakšno prirediteljev in podobno. Namen Panjabi centra je širiti zavest o Panjabi jeziku, kulturi in zgodovini.

Organizacijska struktura Panjabi centra je sestavljena iz petih direktorjev in šestih članov. Na leto imajo najmanj štiri sestanke (vsake tri mesece).

Desi radio je eden izmed redkih radij, kateri ima licenco za oddajanje.

Desi radio ima 24-urni program vsak dan. Na Desi radiu sta dve osebi redno zaposleni, dve osebi pa sta zaposleni za polovični čas. Imajo tudi od 40 do 70 prostovoljcev. Ti prostovoljci se vsaki dve uri menjavajo, tako lahko radijski program poteka v živo. 90% prostovoljcev je žensk. Kljub temu, da so prostovoljci pripadniki različnih ver se med seboj zelo dobro razumejo. V radijskih oddajah o veri in politiki ne govorijo, razen v času volitev. Največ govorijo o kulturi in zgodovini Panjabi skupnosti. Prioriteta radia je glasba. Vrtijo različne vrste indijske glasbe, od duhovne do sodobne. Trikrat tedensko po dve uri imajo oddajo v živo kamor lahko poslušalci pokličejo in komentirajo aktualne dogodke oz. izrazijo svoje mnenje o temi, o kateri se takrat debatira.

Govorijo predvsem v panjabi jezik, saj veliko panjabijcev ne razume angleškega jezika, vendar pa nekateri mlajši prostovoljci govorijo tudi v angleškem jeziku.

Na Desi radiu vsaki dve uri predvajajo novice, katere se dotikajo v Londonu živečih pripadnikov Panjabi skupnosti kakor tudi Panjabijcev v Indiji in Pakistanu. Te novice trajajo od 3,5 do 5 minut. Kontinuirano se novice spreminjajo vsakih 4 ur oz. manj, odvisno od novic, ki so na voljo. Urednik novic išče novice predvsem na internetu. Poslušalcem hoče posredovati čim bolj sveže novic o tem, kaj se dogaja doma in po svetu.

Desi radio za svoje prostovoljce organizira tudi različna izobraževanja in usposabljanja za novinarsko delo. To usposabljanje izvaja BBC radio London. Nekateri prostovoljci, ki so končali to usposabljanje, so se zaposlili na angleških radijskih postajah. Do sedaj se je usposobilo za novinarsko delo že okrog 200 prostovolcev.

Radijski signal ima premer oddajanja 20 km, v tem obsegu ima od 150.000 do 200.000 poslušalcev, ki so pripadniki Panjabi skupnosti. Angleških poslušalcev je zelo malo.

Vodilni Desi radia pravijo, da je radio uspešen saj ga skupnost podpira.

Poslanstvo Desi radia je kreirati identiteto Panjabijcev ter vzpodbujati pripadnike Panjabi skupnosti, da se čim bolj integrirajo z Britaniji.

Obstaja tudi časopis v Panjabi jeziku. Panjabi center pa upa, da bodo nekoč imeli tudi svojo televizijo oz. Desi TV.

Panjabi skupnost je ena izmed večjih manjšin v Londonu. Večina Panjabi pripadnikov je zaposlenih v različnih tovarnah in podjetjih. Pravijo, da pri službah, ki so na višjem položaju, se dogajajo diskriminacije. Mladi se izobražujejo, hodijo na fakultete itd.

Sound vision radio

Sound radio je skupnosti radio z licenco, ki ima sedež v Hackneyu v Londonu. Na Sound radio predvajajo program 20-ih skupnosti (Južnoameričani, Španci, Portugalski, Poljaki, Afričani, Kitajci, Američani itd.). Je neprofitna organizacija. Trenutno imajo

5-letno licenco in so eni redkih, ki so to licenco pridobili.

Radio se financira iz sredstev, ki jih plačujejo skupnosti in pa iz različnih prispevkov (npr. cerkveni itd.). Imajo tudi oglaševanje, tako, da nekaj denar pridobijo tudi iz tega. Na radiu sta zaposleni dve osebi.

Različne skupnosti Sound radiu plačujejo 40 funtov za enourno oddajo, ki jo radio predvaja. Največ programa poteka v španskem jeziku in sicer 6 ur dan. Najkrajši program traja 1 uro. Namen Sound radia je vključevanje in ne izključevanje različnih skupnosti.

Narejen imajo urnik, kjer piše kdaj ima katera skupnost oddajo. 16 ur programa poteka v živo. Skupnosti se same odločajo o čem bodo v oddajah govorili. Pripadniki skupnosti, ki imajo svoje oddaje, delajo prostovoljno. Za prostovoljce so organizirana tudi različna izobraževanja.

Sound radio oddaja preko AM frekvence in preko interneta. Pravijo, da imajo krog 20.000 - 40.000 poslušalcev na dan, čez vikend pa tudi do 100.000 poslušalcev.

Na radiu pa se ukvarjajo tudi iz drugimi dejavnostmi in sicer mladini in otrokom pomagajo pri učenju dela z računalnikom. Veliko je mladih, kateri bi radi postali glasbeniki. Tem pomagajo tako, da lahko na radiu posamejno kakšno zgoščenko in podobno.

Radio ROMIC

Radio ROMIC deluje kot radijski medij romske skupnosti v produkcijski obliki od leta 2003. Na radiu Romic pripravlja sedem novinarjev enkrat tedensko 25 minutno oddajo, katera se imenuje Šunen le Romen - Prisluhnite Romom.. To oddajo nato predvaja osem različnih radijskih in televizijskih postaj po Sloveniji. Oddaje pa lahko poslušate tudi preko interneta in sicer na spletni strani www.romic.si

Oddaje se pripravljajo v romskem in slovenskem jeziku. V teh oddajah predstavljamo aktualne dogodke, ki so povezani z Romi in sicer o družabnem življenju, kulturnih aktivnosti, o težavah s katerimi se Romi srečujemo, političnim delovanjem itd. Imamo veliko intervjujev s pomembnimi osebami, ki so povezane z romsko skupnostjo in širšo javnostjo. V oddaji pa vrtimo tudi romsko glasbo.

Radio Romic se financira iz mednarodne fundacije preko razpisov.

Romic je za svoje novinarje organiziral usposabljanje za novinarsko delo. Pri tem je Romicu pomagal tudi Mirovni institut.

Ocenjujemo, da ima naša oddaja Prisluhnite Romom - Šunen le Romen nad 150.000 poslušalcev, ki so predvsem neromi.

Z radijskima postajama, katere sem obiskala v Londonu je radio Romic težko primerjati. Panjabi skupnost v Londonu sestavlja več kot 200.000 pripadnikov, pripadnikov Romske skupnosti v Sloveniji pa je po neuradnih podatkih okrog 10.000.

Večina poslušalcev obeh radijskih postaj v Londonu je pripad-

nikov različnih skupnosti, angleških poslušalcev je zelo malo. V Sloveniji romsko oddajo poslušajo predvsem neromi.

Obe radijski postaji v Londonu imata zelo veliko prostovoljcev in zelo malo zaposlenih. Ti prostovoljci so zelo pomembni, saj brez njih radijskih oddaj nebi mogli predvajati v živo. V Romski skupnosti je zelo težko najti prostovoljce. Na radiu Romic prostovoljcev ni, ampak so novinarji plačani preko avtorskih pogodb.

Obe radii imata program 24 ur v živo. Pri nas to ni mogoče, saj nimamo radijske frekvence.

Obe radii v Londonu pridobiva-

ta veliko različnih prispevkov iz katerih se potem financirata. Pri nas nimamo nobenih možnosti, da bi nam kdo dajal npr. prostovoljne prispevke, zato se Romic financira iz razpisov mednarodne fundacije.

Kljub velikim razlikam med temi radijskimi postajami pa je bil obisk radijskih postaj v Londonu koristen. Videla in slišala sem veliko zanimivih in koristnih stvari in videla kako tam živijo in delujejo različne skupnosti. Upam, da bo radio Romic v bližnji prihodnosti pridobil radijsko frekvenco in da se bomo približali uspešnemu delovanju radijskih postaj, ki sem jih spoznala v Londonu

Soboška škofija - *Fouroskri* škofija

Janja Rošer

V nedeljo, 25. junija 2006 je bil v stolni cerkvi sv. Nikolaja v Murski Soboti posvetitev in umestitev prvega škofa mursko-soboške škofije dr. Marjana Turnška in hkrati razglasitev nove škofije Murska Sobota.

Ob tej priložnosti je škofu čestitala tudi Romska skupnost, katero so sestavljali Marjan Hor-

vat, Janja Rošer in Andreja Horvat.

V imenu Romske skupnosti so škofu čestitali ob posvečenju in imenovanju za prvega mursko-soboškega škofa v romskem in slovenskem jeziku.

Škofu pa so podarili tudi violino, kot simbol romskega veselja do glasbe.

16. julija pa je v romskem naselju Pušča potekala slovesna maša v tamkajšnji kapelici katero je vodil škof soboške škofije gospod ordinarij dr. Marjan Turnšek.

Maše se je udeležilo veliko Romov kot tudi neromov.

Fouroskri škofija

Kurkeskro, andu 25. junij 2006 andi khangejri andu Fouro posvetijtinde le eršte pišpeko andi nejni fouroskri škofija.

Vaši aja prilika pišpekoske parikerde te u romane predstauvnikija sej sana u Marjan Horvat, Janja Rošer te i Andreja Horvat.

Parikerde leske andi romani te gažikauni čhib.

Dijne le pa te darilo - hegeduva, sej hi simbolejrinel romengri vouja ži muzika.

Andu 16. julij pa sinja andu romano naselje Pušča miša, sava vodinjda u nevo fouoskro pišpeko.

Pri miša sana but Roma te te but gourdja.

Srečanje romskih osnovnošolskih otrok

Janja Rošer

Ženski forum pri Zvezi Romov Slovenije je organiziralo Srečanje romskih osnovnošolskih otrok z kulturno vsebino, ki je potekalo 24. maja 2006 v telovadnici Osnovne šole III Murska Sobota.

Srečanja so se udeležili romski otroci iz desetih prekmurskih osnovnih šol in sicer: OŠ I Murska Sobota, OŠ II Murska Sobota, OŠ III Murska Sobota, OŠ IV Murska Sobota, OŠ Cankova, OŠ Črenšovci, OŠ Kuzma, OŠ Beltinci, OŠ Tišina in OŠ Sveti Jurij.

Pozdravni govor sta imela župan Mestne občine Murska Sobota Anton Štihec in ravnateljica Osnovne šole III Murska Sobota Angela Novak.

Na srečanju so se romski otroci predstavili s plesom, glasbo ter

petjem v romskem jeziku.

Namen tega srečanja je bil, da otrokom s takim srečanjem omogočimo, da skozi predstavitveni program sami sodelujejo pri ohranjanju in ustvarjanju romske kulture in jezika. Cilj

srečanja je bil združenje otrok iz različnih naselij ter sklepanje prijateljstva med Romi in ohraniti romski jezik in kulturo.

Vsi udeleženci so dobili tudi šopke in zahvale za udeležbo.

Osnovne školengre čhavorengro lakhibe

U Žuvjengro forum zi Slovenijakri Romani unija kerdja osnovne školengro čhavorengro lakhibe sou sinji andu 24. maj 2006 andi telovaudnica andi OŠ III Murska Sobota. Pru lakhibe aule u romane čhavoure palu 10 prekmurske osnovne školi: OŠ I Murska Sobota, OŠ II Murska Sobota, OŠ III Murska Sobota, OŠ IV Murska Sobota, OŠ

Cankova, OŠ Črenšovci, OŠ Kuzma, OŠ Beltinci, OŠ Tišina in OŠ Sveti Jurij.

Le manušen grejsinde u župan zari občina Murska Sobota Anton Štihec te i trita školakri ravnateljica i Angela Novak.

Pru lakhibe u čhavoure, khelnahi, cidnahi te gjilavnahi andi romani čhib.

Čhavorengro lakhibe pe kerdja

vaštu dau, kauj šej u čhavoure kurkoure sodelovaulijnen zi adau hot pe ferikejrel i romani čhib te i kultura.

Lakhibnaskro cilj sinja hot pumen u romane čhavoure andru but gauva laukhle khetaun, pumen prinžaurde te hot ule pejtajšija

Sauri žejne djerinde bukrejti te zahvaula kauj pumen udeležinde.

Romski zbornik - zbrani referati in prispevki z mednarodne konference o Romih v srednji in jugovzhodni Evropi

Zdravko Horvat

Pri Zvezi Romov smo izdali romski zbornik, kjer so zbrani referati in prispevki z mednarodne konference o Romih v srednji in jugovzhodni Evropi, lanskega septembra v Nemčavcih pri Murski Soboti.

Na konferenci so sodelovali predstavniki Romov ter vlad iz Slovenije, Avstrije, Makedonije, Madžarske, Hrvaške in Bosne in Hercegovine. Ti so v referatih predstavili položaj romskih skupnosti v svojih državah in se na konferenci seznanili z reševanjem

romske problematike. Prav v tem zborniku so zajeti njihovi referati in prispevki s te konference.

Kot pravi Horvat, gre za enega prvih zapisov tovrstne konference v takšni obliki in tako je zbornik strokovna literatura za tiste, ki se ukvarjajo s problematiko Romov v tem delu Evrope. Podobno je menil tudi urednik zbornika Geza Bačič in dodal, da je konferenca in s tem tudi zbornik verjetno veliko pripomogel k razumevanju položaja Romov v teh deželah. Poleg tega pa naj bil

tudi promocija slovenskega odnosa do romske skupnosti, ki je boljši kot v drugih deželah. Izid zbornika je pozdravil tudi Janez Obreza, predvsem odločitev, da je napisan v štirih jezikih, slovenščini, nemščini, angleščini in v romščini. Pomembno pa je po njegovem še, da je v njem zajeta tudi končna izjava z mednarodne konference, saj imajo na ta način države in pristojne institucije gradivo, o čem lahko razpravljajo.

Demir LJATIV, predstavnik romske skupnosti Makedonije

Sem izvršni direktor romskega kulturnega društva in izobraževalnega centra, ki dela kot nevladna organizacija in se ukvarja z alternativno kulturo Romov. V Makedoniji ne obstaja institucija, ki bi se imenovala kulturni center, ampak vse delamo kot alternativna veja kulturne institucije, ki dela v okviru države.

Na današnji predstavitvi sem vam želel ob splošnih podatkih o Romih in o njihovem položaju povedati, kako lahko poteka delo med vladnimi in nevladnimi organizacijami. Poudaril bi še, kako bi lahko mi v okviru srednje in jugovzhodne Evrope izoblikovali sodelovanje med romskimi orga-

nizacijami. Sem namreč eden od članov skupine Le-enja, ki je delal na začetku strategije za Rome po Evropi. Upam, da se bodo pojavili ti programi. Zaenkrat je

problem v tem, da ne moremo najti finančnih sredstev, da bi udeležili te programe.

Danes vam želim povedati, kako si nevladni sektor prizadeva

izboljšati položaj Romov v Makedoniji, pa tudi v širšem območju jugovzhodne Evrope. Na osnovi rezultatov popisov prebivalstva je v Makedoniji 53.000 Romov, to je 2,68 odstotkov vseh prebivalcev.

Medtem romske organizacije pravijo, da je ta številka veliko višja, celo 135.000 pripadnikov romske skupnosti, oziroma 6,7 odstotkov vsega prebivalstva Makedonije.

Na osnovi sedanjih ocen je v Makedoniji oblikovanih okoli 120 nevladnih organizacij, torej na vsakih 450 Romov je izoblikovana ena nevladna organizacija oziroma ob upoštevanju neuradnih podatkov imamo na tisoč Romov eno nevladno romsko organizacij. Na teh osnovah ostajajo institucionalne oblike društev, ki vse bolj težijo k opravljanju javnih poslov in storitev, kar je demokratičen način zaščite javnih interesov, ki je bližje državljanom in ki participira po svoji volji in potrebah. Seveda je za izboljšanje položaja Romov v Makedoniji pomemben tudi nevladni sektor, ki je značilen po prostovoljnosti ter množičnosti članstva, saj se ukvarjajo z vprašanji, ki so njihov interes. To seveda ni to, kar je govoril kolega iz Ministrstva za kulturo.

Državni ukrepi ne jamčijo neke varnosti, ne zagotavljajo kakovosti delovanja za vse prebivalce Makedonije. V zadnjih letih ko govorimo o tem neskromnem

prostovoljnem delu romskih nevladnih organizacij, se pravi v letu 2002 je bila organizirana mreža nevladnih romskih skupnosti z naslovom "Roma 2002", ki je podobna organizaciji Zveze Romov Slovenije.

Naše nevladne organizacije so pričele z ustvarjanjem strategije Romov v Makedoniji, se pravi da je v različnih devetih področjih, kot so državljske pravice, pravice žensk, mediji, kultura, menedžment, izobraževanje, diskriminacija, šport, mladi in ekologija bila izoblikovana najprej mreža v Makedoniji in je v dveh letih pripomogla k izdelavi strategije za Rome. Seveda ni ta strategija idealna opcija, ampak je ena od strategij, ki lahko v nadaljnjem obdobju zagotavljajo uspeh Romov v Makedoniji. Že dejstvo, da so Romi v Republiki Makedoniji izven integracijskih procesov, da je njihova udeležba v makedonski družbi zelo majhna, da so najbolj marginalne in najrevnejše skupine državljanov, govori o tem, da je njihovo stanje zelo slabo in da mi vsi moramo narediti veliko za to, da bi se spremenilo.

Zato se vsi v nevladni romski organizaciji zavedamo našega pomena, naših nalog in poskušamo nuditi pomoč romskim skupnostim in jim zagotoviti, da bi živeli človeku dostojno življenje. V Makedoniji je na primer okoli osemdeset študentov Romov za razliko od leta 1995

ko so bili le štirje romski študentje. Prav tako se je povečalo število srednješolcev s 60 na 791. Vedno manj je srednješolcev, ki ne končajo srednje šole, zmanjšuje se število diskriminiranih otrok, vse več je kulturnih in znanstvenih manifestacij. Mnoge aktivnosti so spodbujene prav z nevladnimi romskimi organizacijami v Republiki Makedoniji. Ni potrebno le sodelovati med Vlado in nevladnimi organizacijami, ampak poiskati tiste kompetentne kadre, ki so sposobni opraviti te naloge. Vladne institucije bi se s tem ognile temu kar imenujemo inkompatibilni programi za Rome, zaradi tega, ker tudi najbolj začrtani programi v naših uradih ne morejo Romom pomagati, če to ni kompatibilno z Romi. Velikokrat pa se dogaja, da so ti programi narejeni v uradih in jih kasneje pri uresničevanju ne moremo uresničiti. Potem menjamo spet program, menjamo strategijo, Romi pa ostajajo tudi naprej na nivoju, na katerem so bili prej. V Makedoniji pričakujemo, da bo vladni sektor kmalu sprejel iniciativo za sodelovanje z nevladnim sektorjem - tako bomo ustvarili pogoje za sodelovanje na vseh področjih družbenega življenja, ki so za Rome pomembni in na katerih imajo posebne interese.

V naši državi se včasih dogaja, da tisti programi, ki jih izvajajo nevladne romske organizacije in programi, ki jih izvaja vladna or-

www.romic.si

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADLSKA PRODUKCIJA

ganizacija nimajo nobenih vzajemnih informacij in velikokrat delajo oboji isto stvar.

Skupni cilji morajo imeti dodano vrednost. Vladni in nevladni sektor imata različno obliko odgovornosti, toda oboji imajo potrebo po objektivnosti, odgovornosti in odprtosti. Danes smo slišali dober primer iz Slovenije, ki pravi, da so nevladne romske organizacije financirane tako s strani državnih organov kot tudi iz lokalne skupnosti oziroma občine. To je izjemen primer, kako je mogoče doseči zelo dober uspeh. Pomembno za nas je, da v regiji delamo na kulturni identiteti Romov.

Večinski narod premalo pozna kakšna je kultura in specifika romske kulture, zato prihaja do dezintegracije, do diskriminacije, do predsodkov in stereotipov.

Mi pa smo v tem kratkem obdobju (štirih-petih let) uspeli ogromno narediti na področju integracije.

Na koncu bi predlagal še nekaj zamisli, kako lahko izboljšamo sodelovanje med našimi državami. Prizadevati si moramo čim točneje definirati skupno kulturno politiko srednje in jugovzhodne Evrope. Pri nas ni pomembno to, da Slovenija naredi kulturno politiko za Rome v Sloveniji. Mi Romi smo si zelo podobni, ne glede na to, kje se nahajamo. V srednji ali v jugovzhodni Evropi moramo kulturno politiko izoblikovati, da bo ta skupna, s katero lahko naredimo korak naprej. Na ta način bi bilo mogoče ustvariti ustrezne strategije s številnimi instrumenti, ki bi prispevali k ohranjanju kulturne identitete Romov. Aktivno je potrebno vključevati našo kulturo v širšo regionalno, evropsko in svetovno kulturo. Mednarodno

sodelovanje mora biti stimulirano z razvojem partnerskih projektov in vključevanjem mednarodnih paketov pomoči, se pravi stimulirati je potrebno tudi mednarodno sodelovanje s tem, da se vključujemo v različne mednarodne asociacije (podobno kot se je Zveza Romov Slovenije že vključila v svetovno asociacijo, in vsi jo poznajo v srednji Evropi in v širšem prostoru)

To je eden od pozitivnih modelov, kako lahko to naredimo, da nevladne organizacije postanejo ponos neke države, je ena od poti, na kakšen način lahko dosežemo institucionalizacijo nevladnih organizacij. Mi se vsakodnevno soočamo in borimo s tem, da naredimo vsaj eno manifestacijo v naših mestih. Žal nimamo sredstev, da to opravimo in tako se romska identiteta v kulturi težko izoblikuje in ohrani. V Makedoniji se dogaja, da na večere poezije, ki je znana manifestacija na svetu, v zadnjih desetih letih noben Rom ni bil povabljen, prihajajo pa pisatelji iz Zimbabveja in Zanzibarja, naši pesniki pa se ne morejo vključevati na te večere poezije in nobena romska pesem še ni bila prebrana na teh večerih. Kje je potem naša kultura? Problem ni samo kronično pomanjkanje sredstev, ampak tudi priznavanje romske kulture na regionalnem, nacionalnem ali lokalnem nivoju. V srednji Evropi obstaja samo ena institucija romske kulture, to je muzej romske kulture v Brnu na Češkem. V drugih državah jugovzhodne Evrope takšne institucije nimamo. Na Švedskem imajo tri take institucije, recimo kulturni center v Stockholmu, ki je državni kulturni center, kjer Romi lahko vsak dan prikazujejo svojo kulturo. Obstaja še romski

muzej v Malu in v Göteborgu.

Pri tem je Romov na Švedskem v primerjavi z Romi v Makedoniji bistveno manj.

Seveda morajo ti kulturni centri imeti vrednote, svojo kakovost, te kriterije je potrebno oblikovati tako, da ne izhajamo le iz kvantitete, ampak da upoštevamo tudi vrednost edukativnih programov, da zbiramo stare pesmi in drugo kulturno dediščino, da motiviramo mlade in jim povemo kaj je romska kultura.

Študentje me na predavanjih velikokrat vprašajo, kaj je visoka romska kultura? Mislim, da bi lahko dneve in dneve razpravljali o tem, v čem se odraža visoka romska kultura, saj jo imamo, pa se ne potrudimo, da bi jo predstavili.

Seveda bi morali povečati sredstva državnih proračunov za romsko kulturo in vzdrževanje kulturnih ustanov

V Evropi, bi morali ustanoviti kulturni forum Romov kot stalno telo, ki opravlja kulturno poslanstvo za romsko skupnost. Kulturni forum Romov bi organiziral srečanja strokovnjakov s področja kulture, spremljal delo resornih ministrstev, institucije s področja kulture, kulturnih manifestacij, umetniških in različnih drugih skupin, opozarjal na tekoče probleme in predlagal ustrezne rešitve. Ti bodo nekako vez med kulturnimi organizacijami in institucijami v mednarodnih in nacionalnih okvirih, ukvarjali se bodo tudi z informiranjem javnosti.

To je pot, ki nas bo leta do 2015 pripeljala v razmere, ko se bomo lahko pohvalili, da smo ustvarili in dosegli boljši položaj Romov v celotnem evropskem prostoru.

Kako živijo Romi v Litvi

Oto Baranja in Vera Klopčič

V okviru programa mobilnosti "Leonardo da Vinci" je v letu 2006 potekala izmenjava med Slovenijo in Litvo na področju izobraževanja Romov. Naslov projekta je "Modeli izobraževanja in usposabljanja Romov v Sloveniji in Litvi". Koordinator projekta je Inštitut za narodnostna vprašanja / nosilka dr Vera Klopčič/ iz Ljubljane. Partnerski ustanovi v Sloveniji sta Zavod za izobraževanje in kulturo iz Črnomlja in Zveza Romov Slovenije. Partnerska ustanova v Litvi je Romski skupnostni center/ Roma community center/ iz Vilniusa /direktorica Svetlana Novopolskaja/, ki deluje v romskem naselju Kirtimai. So ustanovitelji Romskega centra so: Oddelek za narodne manjšine in Litvance v tujini pri vladi Republike Litve, Občina Vilnius, Litvanski sklad za otroke in Združenje Romov v Litvi "Ciganski ogenj".

Položaj Romov v Sloveniji in izobraževanje Romov v Sloveniji so člani projektne skupine: predstavili strokovni javnosti na dveh okroglih mizah v Inštitutu za sociološke raziskave (22. maja 2006) in v Združenju/ Hiši narodnih manjšin v Vilniusu (25. maja 2006), ter na pogovorih na Ministrstvu

za šolstvo, Oddelku za narodne manjšine in na Zavodu za zaposlovanje v Vilniusu.

V projektne skupini iz Slovenije so sodelovali:

- Vera Klopčič, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana
- Oto Baranja, Zveza Romov Slovenije,
- Franc Smerdu, direktor območne enote Zavoda za zaposlovanje, Novo mesto
- Nada Žagar, Zavod za izobraževanje in kulturo iz Črnomlja
- Nadica Babič Ivaniš, Zavod za izobraževanje in kulturo iz Črnomlja
- Margita Adamič, Zavod za izobraževanje in kulturo iz Črnomlja

V času študijskega obiska v maju 2006 je projektne skupina iz Slovenije obiskala tako romski center in romsko naselje Kirtimai blizu Vilniusa kakor tudi vladne in manjšinske ustanove. Ves čas nas je spremljal predsednik združenja Romov v naselju Josif Tyčina. Ogledali smo si kako poteka pouk litvanskega jezika za otroke v starosti 5.-do 10. let ter se seznanili s tečajem litvanskega jezika za odrasle, ki se izvaja v okviru posebnega računalniškega pro-

grama. V primerjavi s položajem Romov v Sloveniji je glavna razlika na področju izobraževanja v tem, da nekatere skupine Romov v Litvi ne obvladajo dovolj dobro litvanskega jezika, da bi se lahko vključili v redno izobraževanje in v družbeno življenje. Zaradi zgodovinskih razlogov oblasti v Litvi posvečajo največjo skrb učenju jezika večinskega naroda, saj je v preteklem obdobju poučevanje potekalo predvsem v ruskem jeziku.

Predstavniki romske skupnosti so izrazili željo, da obišejo Rome v Sloveniji in predstavijo kulturne dosežke, saj o tem ravno sedaj snemajo poseben film.

5. Srečanje romskih folklornih skupin Slovenije

Zdravko Horvat

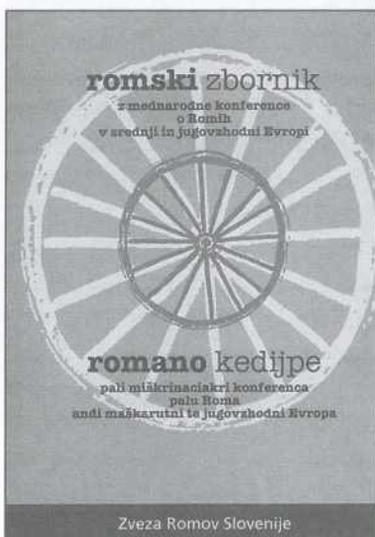
Zveza je v mesecu julija organizirala 5. srečanje romskih folklornih skupin Slovenije.

Na srečanju so nastopili folklorne skupine iz Prekmurja, Dolenjske in Bele krajine. Prvič pred javnostjo je nastopala tudi romska glasbena skupina Pomaranča.

Romani Union

Zdravko Horvat

Društvo od leta 1992 izdaja časopis Romano neviipe / Romske novice, katera vsebuje

prispevke iz življenja in dogodkov Romov in je dvojezičen.

Do sedaj so Izdali že štiri številke Romski zbornik/Romani kedijpe, kateri vsebujejo zbrane teme s tabora.

Društvo je še izdalo:

knjigi Lunin prstan v kateri so zbrane pesmi Jožeta L. in dramske legende Jožeka Horvata in Amaro drom/Naša pot

Drame Krvava voda, Hegeduva/Violina in Ciganka Irina.

Pesniški zbirki Poposkre Djija-avtor Romeo Horvat-POPO in Ciden andi mro aunav/Zaigrajte v mojem imenu -avtor Jožek Horvat-Muc.

S pomočjo društva je skupina

Langa pred leti izdala dve kaseti "Langa" in "Ciden Roma", v pripravi pa je še glasbena zgoščenka skupine Halgato band.

Pravkar je v izdaji tudi zgoščenka "Pravljice", katera je posneta v romskem in slovenskem jeziku.

Tudi gledališka skupina je zelo uspešna in dejavna. Jožek Horvat-Muc kot režiser in scenarist vodi gledališko skupino od leta 1992 in do sedaj so odigrali sedem predstav: Karmen, Sedmi dan, Legenda, Rdeče jabolko, Naš dan, Violina in Sneguljčica. Pri vseh igrah igralci uporabljajo romsko in prekmursko narečje.

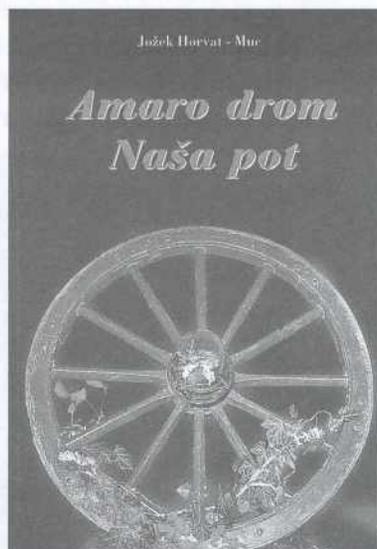
Amaro drom / Naša pot

Zdravko Horvat

Predsednik Zveze Romov Jožek Horvat-Muc je izdal že svojo sedmo publikacijo, tokrat z naslovom Amaro drom - Naša pot. Društvo Romani Union je izdajatelj, urednica Monika Sandreli in lektor Janko Durič. V

Knjigi katero sestavlja 384 strani avtor prikazuje razvoj romske skupnosti v Sloveniji, zlasti v Prekmurju. Avtor poudarja, da je bil namen knjige opisati tisto kar se je zgodilo in ne tisto kar se ni oziroma kar bi se lahko.

Knjiga je podkrepljena z raznim arhivskim gradivom, katera so se vsa ta leta nabirala iz časopisnih člankov, kopije faksiv in pomembnih dokumentov ter slik.

Drama "Ciganka Irina"

Zdravko Horvat

Dramo Ciganka Irina avtorja Jožeka Horvata lahko odslej preberete v natisnjem izvodu. Na 75 straneh avtor opisuje razplet med cigansko lepoticco Irino, njeno hčerko Noemi, kmečkega fanta Markoja, njegovega očeta Pišteka, slikarjem Gustijem, Šajenom, in ciganki Kiki in Mirindi.

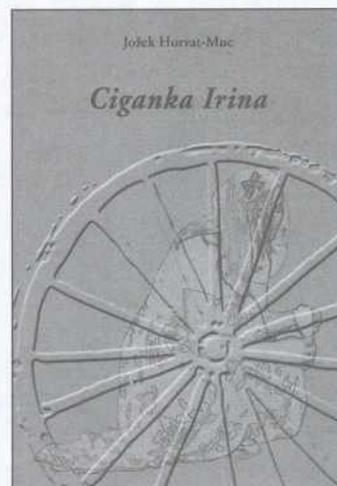
V prvem delu avtor opisuje veliko ljubezen kmečkega fanta Markoja do ciganke Irine. Čeprav mu starši na vse moči branijo vsakršni stik z Irino, se vseeno odloči za nakup kočice ob Muri in Brod.

Irina, lepoticca katera ob zvokih ciganskih cimbal začne zapeljivo plesati in spogledovati se ne more odločiti za kmeta. Raje izbere cigana in se odpravi v mesto igrati in plesati... od večera do jutra.

Čez nekaj let se Irina vrne v kraj ob Muri, a zelo bolna. Med tem rodi hčerko Noemi. Otrok, pozneje lepoticca se kmetu stisne v srce, v njej vidi Irino. Hoče jo zase, a....

Avtor v knjigi opisuje ljubezen, sovraštvo, ljubosumnost, žalost, bolezen in smrt. Zgodba se odvija v pokrajini ob reki Muri. Up-

amo le, da bodo člani gledališke skupine čim prej odigrali dramo tudi na odru.

Romska pravljica / Romani paramisi

KAKO SO NASTALE GOSLI / SAR ULI I HEGEDUVA

Zdravko Horvat

Založba Mladinska knjiga je avgusta izdala novo pravljico Kako so nastale gosli / Sar uli i hegeduva zbirke Čebelica. Očarljiva romska pravljica nam govori o nastanku gosli in čudežni moči glasbe. Tokrat je izdana v posebni dvojezični izdaji in sicer v slovenščini in romščini. Pravljica je natisnjena na 24 straneh, s trdo platnico in je bogato barvno ilustrirana. Za prevod v romščino je poskrbel Romeo Cener - Srna, za ilustracijo pa Suzi Bricelj. Knjigo lahko kupite vsepovsod kjer prodajajo knjige omenjene založbe po ceni 1.890 SIT.

Kako so nastale gosli Sar uli i hegeduva

Romska pravljica / Romani paramisi
Ilustrirala / Risaulindja i Suzi Bricelj

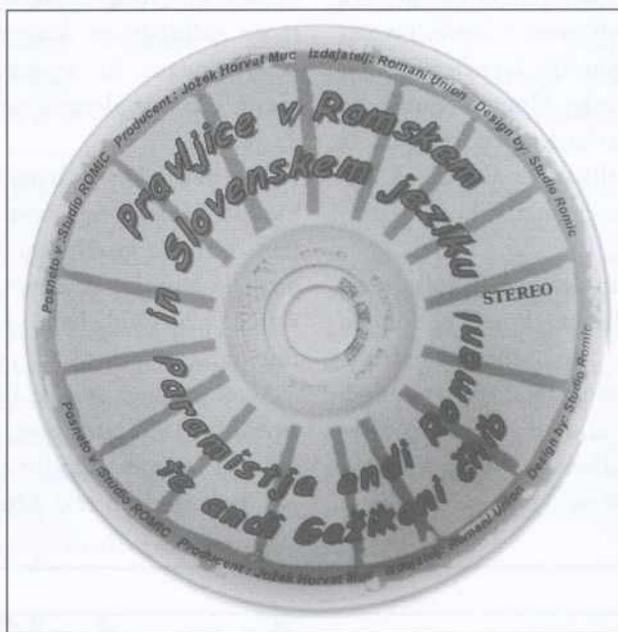

Romsko društvo Romani Union posnel zgoščenko "Pravljice"

Zdravko Horvat

Na zgoščenki so posneti šest pravljic, katere so posnete v slovenski in romski jezik. Zgoščenka s pravljicami je namenjena vsem, ki radi poslušajo pravljice. V vseh pravljicah se v ozadju slišijo dodani različni zvočni efekti, kar lepo popestri

Zaradi dvojezičnega zapisa je priporočljiv tudi vzgojiteljicam, učiteljem oz. vsem, kateri se ukvarjajo ali srečujejo z romskim jezikom in/ali romskimi otroci. Na zgoščenki najdemo pravljice: Pepelka, Janko in Metka, Sneguljčica in sedem palčkov, Rdeča kapica, Trije prašički in Palčica.

OTROCI, zapojte z nami! 2 / CHAVALEN, gilaven amencar! 2 - Nova knjiga Imera Traja

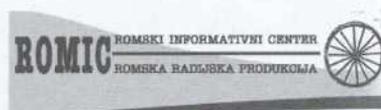
Zdravko Horvat

"Pred nami je druga izmed štirih knjig Otroci, zapojte z nami. Kot v predhodnici je tudi v tej knjigi zbranih trideset pesmi iz različnih koncev sveta in so prevedene v slovenščino in romščino. Na zadnjih straneh knjige je za dodaten preizkus glasbenih sposobnosti sestavljenih nekaj težjih ritmično-melodičnih

primerov in nekaj ritmičnih vaj, ki bodo utrdile otrokov smisel za ritem v glasbi...."

S tem predgovorom Brizani začena drugo izdajo knjige. Že v predgovoru je omenjeno, da so besedila prevedena tudi v romščino. Tako Brizani nadaljuje svoje delo tudi v natisnjeni obliki. S to drugo knjigo Brizani potrjuje

svoje delo in obenem ohranja romski jezik. Avtor knjigo s 98 stranmi posveča otrokom vsega sveta.

Amala in Darhia orkester

Zdravko Horvat

Orkester Darhia

Tradicionalna in sodobna romska glasba se je ob svetovnem dnevu Romov vrnila na oder Cankarjevega doma. Ljubljanska skupina AMALA je pod vodstvom vsestranskega glasbenika Imerja Traje Brizanija ob svoji 10-letnici v družbi orkestra in

vokalne skupine Darhia Orkestra & Gilavutne iz Makedonije ustvarila inovativen in nepozaben glasbeni večer v petek, 7. aprila.

Darhia orkestro & Gilavutne Makedonski orkester in vokalna skupina Darhia Orkestro & Gilavutne stare tradicionalne pes-

mi združujeta z novjšimi pristopi v etno glasbi. Skupino vodi profesorica glasbe, Bajsa Arifovska, ki igra kar dvajset instrumentov, drugi igrajo na mandoline, mandole, kitare, tolkala in klaviature.

Macedonian orchestra and vocal group Darhia Orkestro & Gilavutne combine old traditional songs with modern approaches to ethno music. The band's leader is a music professor, Bajsa Arifovska, who plays as many as twenty instruments, while the others play mandolins, mandolas, guitars, percussions and keyboards.

With songs such as Ah me ka merav, Jovano Jovanke, Take five and Hungarian Rhapsodies Darhia Orkestro inspires the hope that traditional Roma music, enriched by contemporary elements, might live on.

Levo: Solistka z veliko kapaciteto glasu in specifičnim glasovnim možnostmi: Daniela Kaladziska

Šukar

Zdravko Horvat

Skupina Šukar po poletnih nastopih v Sloveniji in bližnji soseščini (Beograd Bear festival) odhaja 8.9. v Avstrijo v Celovec na proslavo obletnice Radio Agora.

Za tem je nastopala 21.9. v znanem zagrebškem klubu Aquarius.

14.10. skupina odhaja v Novi Sad na festival tamburaške glasbe, 28.10. jo pa ponovno čaka veliki nastop v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani kjer bo z gostom koncerta Magnificom ponovno poskušala Gal-

lusa spraviti na noge.

Predlagam, da obiščite njihovo

zanimivo spletno stran:

<http://www.sukar.org/>.

Ciganska skupina Langa

Romeo Cener - Srna

Skupina Langa deluje od leta 1997. Nastala je v romskem naselju Pušča pri Murski Soboti in je po ocenah poznavalcev trenutno najbolj avtentična ciganska akustična glasbena skupina v Sloveniji.

Sestavljajo jo: Mišo Kontrec - vokal in violina, Jože Kontrec - vokal kontrabas, Boštjan Baša - harmonika, Marjan Ornik - kitara, Miran Celec - tolkala in Vasko Atanasovski- alt saksofon.

Repertoar skupine obsega cigansko etno in avtorsko glasbo. Avtorska glasba, ki jo ustvarjata brata Jože in Mišo Kontrec, je deloma izvedena tudi v slovenskem jeziku. Pisec vseh besedil je pesnik Feri Lainšček, sicer tudi avtor kulturnega romana Namesto koga roža cveti, ki govori prav o življenju prekmurskih Romov.

Skupina Langa je dvakrat uspešno sodelovala na Festivalu narečne popevke, nastopila je na festivalu Druga godba, lani pa je s skupino Šukar navdušila v ljubljanskih Križankah. Skupina je dejavna tudi v tujini, lani je nastopila na festivalu v Comacciu v Italiji, letos pa je bil zelo odmeven njen koncert v gledališču v Trstu.

Sredi poletja bo pri Založbi kaset in plošč RTV Slovenije izšla njihova zgoščenka z naslovom Cigansko dušo imam. Skupina sodeluje tudi pri snemanju filma Traktor, ljubezen in rok 'n' roll, ki ga po romanu Ferija Lainščka pripravlja Branko Djuric Djuro. Film bo predvidoma na ogled jeseni 2006. Iz <http://www.etno-skupina-langa.com/>

Halgato-band

Romeo Cener - Srna

Je vokalno-instrumentalna skupina iz Prekmurja, ki izvaja tradicionalno in avtorsko glasbo navdahnjeno s panonskimi razpoložnji. Skupino sestavljajo: Jože Kovač Uri - violina in vokal, Saša Ostojič - harmonika in vokal, Milan Ostojič - kitara in vokal, Oton Makovec - kontrabas in vokal.

Avtor glasbe je Milan Ostojič, avtor aranžmajev Saša Ostojič, kot avtor besedil in svetovalec pa sodeluje s skupino še pisatelj Feri Lainšček. Skupina je leta 2003 izdala zgoščenko in kaseto z naslovom Komi de ravnica bejla, na kateri so izšle skladbe z besedili v prekmurškem narečju in romskem jeziku.

Nova zgoščenska z naslovom Orkester za poljube prinaša osem novih skladb z besedili v slovenskem jeziku, na njej pa so tudi tri zmagovalne skladbe s Festivala narečnih popevk. Skupina Halgato band je namreč leta 2003 na Festivalu narečnih popevk s skladbo Skuza osvojila prvo nagrado strokovne žirije, Feri Lainšček pa je prejel nagrado za najboljšo besedilo. Leta 2004 je na Festivalu narečnih

popevk sodelovala s skladbo Violina, Feri Lainšček pa je prejel nagrado za najboljšo besedilo. Leta 2005 je na Festivalu narečnih popevk sodelovala s skladbo Ravnica in osvojila prvo nagrado strokovne žirije.

Na novi zgoščenci sta še posebej zanimivi skladbi Veter boža dekllico in Kako je ljubezni ime. Prva je priredba skladbe Kornelija Kovača "Plovi ladja Dunavom", ki jo je v izvirniku pela legendarna Olivera Katarina. Druga pa je med ljubitelji poezije že nekaj let kulturna pesem Kako je ljubezni ime avtorja Ferija Lainščka. Slednja ni bila

nikoli objavljena v katerikoli knjigi, ampak je bila že nešteto krat brana, recitirana in fotokopirana. Skupina Halgato bend jo je uglasbila v originalni prekmurški verziji z naslovom Kak je ljubezni imej in v slovenskem prevodu. Halgato band tako z novim projektom nadaljuje svojo čedalje uspešnejšo kariero, ki je prerasla prekmurske ravnice in se razširila po vsej Sloveniji. Iz zabavljajških muzikantov iz Prekmurja se počasi razvijajo v resno, vseslovensko priznano in spoštovanja vredno skupino.

RAČUNALNIŠTVO

Zdravko Horvat

Zaščita dokumenta

Če uporabljamo urejevalnik besedil Microsoft Word, velikokrat želimo ustvarjen doku-

ment shraniti na disketo oz. na drug medij ali pa poslati nekemu na e-mail. V tem primeru ko ustvarjen dokument pošljemo po

meilu prijatelju oz. inštituciji lahko ta brez naše vednosti in dovoljenja ta isti dokument spremeni po svoji potrebi. Ker pa

tega ne želimo si lahko pomagamo z zaščito dokumentov v orodni vrstici Orodja, poiščemo Zaščitni dokument...kliknemo in na desni strani se nam bo pojavilo okno v katerem si lahko izberemo želene omejitve in geslo za zaščito.

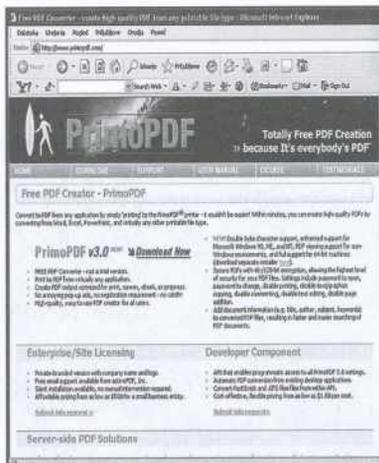
V primeru, da želimo spremeniti dokument, se bo tudi od nas zahtevalo geslo, zato je pametno, da si gesla zapišemo in shranimo na varno mesto.

Tiskanje z virtualnim tiskalnikom

Dokument katerega smo pravkar oblikovali želimo poslati po e-mailu prijatelju.

Ker pa smo v dokument vključili nam zanimivo vrsto pisavo in smo dokument prilagodili za svoj tiskalnik.... žal, ta prijatelj, če ne bo imel takih vrst pisav, ne bo mogel občudovati našo mojstrovino.

Zaradi tega pa so iznašli PDF zapis. Odlika tega zapisa je ta, da se nam dokument prikaže vedno tako, kot je bilo mišljeno, da naj izgleda. Dokument, katerega shranimo v PDF zapis, vsakdo,

ki bo odprl ta zapis, bo dokument videl natančno tako, kot smo ga pripravili.

Za ta primer lahko uporabimo razne programe, a stanejo kar precej denarja (tudi nad 100 tisočakov)

Po brskanju po internetu sem naletel na veliko takih programov, naletel pa sem tudi na dodatek Primo PDF, katerega najdete na naslovu www.primopdf.com.

Gre za dodatek, ki namesti dodatni PrimoPDF navidezni tiskalnik med vaše tiskalnike na računalniku. V urejevalniku

besedil Word ali v kakem drugem grafičnem programu bomo lahko z ukazom Tiskaj in izbiro PrimoPDF tiskalnika lahko "natisnili" PDF datoteko. Odlika tega dodatka je še ..., da je brezplačen! Snamete ga lahko na <http://www.primopdf.com/>.

Tudi ta datoteka je nekako zaščitena, saj lahko le dokument ogledujemo in natisnemo. No, z nekaj "dodatkov" pa lahko PDF datoteko spet pretvorimo v dokument katerega lahko spremenjamo, ampak to za kdaj drugič.

(pisave si brezplačno lahko snamete iz: <http://www.vecer.com/pc/>).

Prehrana in zdravje

Prim. mag. Branislava Belovic, dr.med.spec., Gordana Toth, uni.dipl.inž.živ.teh.

Izberite črni kruh

Črni pšenični kruh in rženi kruh vsebuje več zdravju prijaznih snovi kot beli kruh. Bela moka iz katere je narejen beli kruh pa teh snovi ne vsebuje. Zato uživajte črni kruh. Razen tega je črni kruh bolj sitosten. Ste do sedaj kupovali samo beli kruh? Občasno ga zamenjajte z črnim. Da se navadite na njega. Potem pa naj bo črni kruh vsak dan na vaši mizi. Kruh lahko

uživajte pri vsakem obroku. Edino bodite previdni pri namazih. Kruh namažite tanko. Odlični so namazi iz skute. Tako za otroke kot za odrasle. Kruh in jabolko sta lahko odlična malica. Starim ljudem, ki imajo težave z zobmi ponudimo kruh nadrobljen v mleko ali belo kavo.

Zakaj je paradižnik še posebej dober za zdravje moških

Uživajte paradižnik. Čim pogosteje. Zakaj? Ker varuje pred

rakom in drugimi boleznimi. Tako na primer moške varuje pred rakom prostate. Paradižnik lahko zaužijete svež. Še boljše pa je če ga zaužijete v obliki paradižnikovega soka ali mezge. Dobite ga zelo poceni v vsaki trgovini v tetrapak embalaži. Iz njega lahko pripravite paradižnikovo juho ali omako. Lahko ga dodate pri pripravi golaža ali podobne jedi. Poskusite paradižnikovo juho. Odlična je.

Paradižnikova juha

sestavine za 4 osebe:

1/4 l (pol tetrapaka) paradižnikovega pireja (mezge)

1 čebula

1 strok česen

1 žlica olja

1/4 l vode

2 žlici drobnih testenin
peteršilj, sol, poper

V kozici segrejemo olje, dodamo na četrtine narezano čebulo in strt česen. Ko čebula in česen malo zarumenita, dodamo še paradižnikov pire. Omaki nato dodamo vodo in kuhamo. Juho zgostimo tako, da 1 žlico moke

raztopimo v vodi in vse skupaj prilijemo k juhi. Na ta način se izognemo klasičnemu prežganju. Ob koncu dodamo še testenine, solimo in popramo po okusu ter kuhamo 8 - 10 minut, tako da so testenine kuhane. Juho ponudimo vročo, dodamo ji sesekljan svež peteršilj.

POPOJEVE PESMI

Romeo Horvat - POPO

Boleče

Ena Luč, ki gori
eno srce, ki še trpi.

Ni več tako lepo kot je bilo
Vse počasi je odšlo

Ni rane, ki bi se morale zaceliti
Ni več deklet, ki bi me pritegnili

Govorim o meni, ki vse to čutim
sanjam, kako se naj prebudim

Čakal bom pomlad,
vse vas bom imel jaz rad

Izgubljeni Deček

V vodi temni vidim roma,
on ki joče za otroka.

Izgubil ga je že dolgo nazaj
A ne ve kaj naj zdaj

Sili se ga iskati,
ne ve kako in kaj pripovedovati

Sina že dolgo ni videl.
Ne ve ali bo nazaj prišel.

Jočeš

Jočeš, ker ti je žal
Jočeš a ne veš zakaj.
Jočeš ker te boli
Vedi da nisi edini ti

Kada sama mijk čhavuve

Kada sama mijk čhavuve,
sama zi amari baba kurkure.
Te phukavlahi sar augon žijvnahi
Sar augon čurnahi.
Phukavlahi:
Kikivar bukhaule sana
Kaj len ništa nauna.

Kada sama mijk čhavure
sama zi amaro papo kurkure.
Te phukavlahi sar dur ste phirlahi,
Kiki žuvja le sanahi.
Phukavlahi:
Lubehari sinja
La baba mukja te avra peske linja
Adu i baba te u papo phukavnahi

Marlena terni Kijarkinja

Andu tikno dijs živlahi djik terno kijauri,
te odoj i Marlena sinja.

Djilavlahi djik šukar djili,
I bukrijta latar pijli.

Kezdindja te roul
ham na kamlahi te gorul.

Phukaudja kaj kamel djikhe terne kijauri,
adau phukaudja i Marlena amauri.

Ouv žijla andu aur dijs,
i duk so tut dukhal la ste tijl čhijs.

Moje otročije

Oči začarane so bile,
jaz ljubil sem mlado le dekle.

Ni me čakala,
drugemu je srce dala.

A ko pomislim še na to,
mi je še bolj hudo.

Nisem upal povedat,
Rad te imam,
Le bedarije, tole znam.

Moja bi ostala,
mojemu otroštvu hvala.

Angel in Hudič

Ko hudič in prepir,
Ko angel in stalen mir.

Hudič me napeljuje,
nič ne potrebuje,
le svoje črke narekuje.

Ukradi ta denar,
ti nič ne more ta žandar.
in postal boš ti vladar.

To rekel je glasneje,
potem nazadnje se on smeje.

Angel lepo in kulturno,
rekel takole burno.

Ne rabiš tega denarja,
te bosta ujela ta žandarja,
denar in vrag naj sta vladarja.

Žalostno povedal,
prav ima seveda.

Hudič razjezil se je,
povedal mi je še glasneje.

Rodil si se kot Rom,
Da ne boš Rom, ti zrihtal bom,
dobil boš drugi dom.

To rekel je glasneje,
potem nazadnje se on smeje.

Mati te je za Roma rodila,
ona tega ni nikoli skrila,
Hišo mogočno je zgradila.

Žalostno povedal,
prav ima seveda.

Jaz zbudil sem se:
Le sanjal sem
Kaj že spet ne vem.

Hudič in angel sedita pred menoj
rekla sta mi stoj,
nič se nas ne boj.

Samo v sanjah nas imaš,
saj nas iz pravljic že poznaš.

Poznal sem vas res iz pravljic,
a ne vem kje
To vam naj misel sama pove.

e-mail: romani.union@siol.net

www.zveza-romov.si

ROMIC ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RAZISNA PROJEKCIJA

e-mail: romic@siol.net

www.rromic.si

Nastop v dvorani Union

Beriša Hatida

V ponedeljek 3. aprila 2006, se je Romsko društvo Romano Pralipe Maribor s svojo folklorno skupino udeležilo nastopa na koncertu, ki ga je organiziralo Makedonsko kulturno društvo Biljana.

Zraven folklorne skupine Romskega društva Romano Pralipe so na koncertu še nastopili:

- pevska skupina MKD Biljana Maribor,
- folklorna skupina MKD Biljana Maribor,
- folklorna skupina Razigrano klasje,
- Hrvaško kulturno društvo,
- Srbsko kulturno društvo,

- Nemško kulturno društvo Mostovi (otroški pevski zbor),
- KUD Angela Besednjaka Maribor (mešani pevski zbor).

Zraven vseh predstavnikov nastopajočih manjšin, so se koncerta tudi udeležili:

- g. dr. Vasko Simoniti, minister za kulturo Republike Slovenije,
- g. Boris Sovič, župan mesta Maribor,
- ga. Džulija Bogatinova - Kostovska, odpravnica poslov Veleposlaništva Republike Makedonije
- g. mag. Franc Pivec, predsednik Zveze kulturnih društev Maribora in Javnih skladov

Republike Slovenije
Koncert si je ogledalo veliko število ljudi, kateri so bili navdušeni nad nastopom naše folklorne skupine. Na koncu koncerta so podeljevali različne pohvale in nagrade, tako da sem kot mentorica folklorne skupine Romskega društva Romano Pralipe, bila zelo vesela podeljene pohvale za naš nastop.

Praznovanje đurđevdana

Elvis Džemali

Đurdevdan je praznik, ki ga vsako leto praznujejo Romi v Mariboru. Dne 6. maja 2006 so se na Raičevi ulici 4, z namenom praznovanja, zbrali člani Romskega društva Romano Pralipe ter Romi iz Maribora in okolice. Romsko društvo je predstavilo svoje dejavnosti ter tudi nastopilo s svojo folklorno in glasbeno skupino. Na praznovanju se je zbralo veliko ljudi.

Predstavniki Romov v Mariboru, Fatmir Beciri, je vsem Romom v Sloveniji in svetu, ob romskem prazniku ĐURĐEVDANU zaželel veliko sreče, zdravja, zadovoljstva ter osebnega uspeha.

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADJSKA PRODUKCIJA

Sestanek v Ljubljani

Fatmir Bečiri

Kot predsednik Romskega društva Romano Pralipe Maribor, Fatmir Bečiri, sem se dne 26.04.2006 udeležil sestanka na Rimski cesti 16 v Ljubljani. Sestanek je organiziral ECRI (Evropska komisija za boj proti rasizmu).

Poleg članice Sekretariata ECRI-ja Sveta Evrope gospe Liane Kalčina, so se sestanka še udeležili gospa Eva Smith Assmussen, članica ECRI-ja iz Danske, gospod Arvydas Matulionis, član ECRI-ja iz Litve in gospod odvetnik Giancaelo Cardinale, član ECRI-ja iz Strasbourga.

Tema pogovora so bili problemi v zvezi z rasizmom in nestrpnostjo v Republiki Sloveniji. Namen srečanja je bilo izoblikovanje priporočil uradnim oblastem, kako lahko rešujejo tovrstne probleme.

Na sestanku so vsi udeleženci

imeli priložnost, da predstavijo svoje mnenje o problemu glede rasizma in nestrpnosti. Vsi udeleženci sestanka so imeli tudi priložnost predstaviti katerokoli vprašanje, ki sodi v področje delovanja ECRI-ja in na katerega naj bi bil ECRI pozoren.

Predstavniki Romskega društva iz Ljubljane so govorili nedopustne besede ter trdili, da jih Zveza Romov Slovenije ne podpira kakor tudi da jih ne podpira Urad za narodnosti Republike Slovenije. Kot član predsedstva Zveze Romov Slovenije, Fatmir Bečiri, sem organizatorjem sestanka ECRI-ja povedal, da povedane trditve s strani predstavnikov Romskega društva iz Ljubljane niso resnične. Povedal sem tudi, da sem seznanjen, da jih je predsednik Zveze Romov Slovenije, gospod Jožek Horvat-Muc, večkrat prosil in pozival k sodelovanju vendar niso bili zain-

teresirani. Predstavniki Romskega društva iz Ljubljane so moje trditve označili kot lažne ter me napadli z žaljivimi besedami. Zaradi neprimernih besed s strani predstavnikov Romskega društva iz Ljubljane smo sestanek zaključili v neprijetnem vzdušju.

Svetovni dan Romov

Bečiri Sadete

Svetovni dan Romov se praznuje 8. aprila vsako leto. To je praznik, ki ga praznujejo Romi po celem svetu.

Letos so se zbrali Romi iz celotne Slovenije na skupnem praznovanju 31. marca v mestu Trebnje. Dne 31.03.2006 ob 8. uri smo se člani Romskega društva Romano Pralipe s svojo folklorno skupino z avtobusom odpravili na skupno praznovanje. V namen praznovanja je v Kulturnem domu Trebnje bil pripravljen kulturni program.

Po kulturnem programu je sledila pogostitev vseh članov v bližnji restavraciji. V večernih urah smo se

člani društva odpravili domov, proti Mariboru, polni občutkov na iztekajoči se dan.

Predlog izbirnega predmeta Romska kultura - Romski tabor

dr. Andreja Barle Lakota

STRATEGIJA

- Poseben status (standardi znanja ali sistemski ukrepi)
- Sistemski ukrepi:
  - Dodatna strokovna pomoč
  - Romski pomočnik-koordinator
  - Dodatne ure za učenje jezika
  - Možnost učenja romskega jezika, kulture

ODPRTA VPRAŠANJA

- Romski jezik-kodificiranje-izbirni predmet
- Romska kultura - kaj vključuje, kaj vključuje komu je namenjen

Romska kultura- IP - a

- Izbirni predmet
- Tri leta

- 35 ur, v devetem razredu 32 uri
- Učenec lahko vsako leto vstopa v predmet
- Trije zaokroženi sklopi
- Namenjen vsem

Romska kultura - IP - b

- Prvo leto - 7 razred
- Osrednja pozornost namenjena poznavanju korenin (izvor, prvotna domovina, selitve, zgodbe in legende, uganke, pravljice, jezik)

Romska kultura - IP c

- 8. razred- osrednja pozornost usmerjena na poznavanje šeg, noš, navad, verovanje, vraže, otroške igre
- Življenje Romov v preteklosti

in danes (poklici, tradicionalni načini življenja)

- Literarna dela mlajših romskih literatov, pa tudi branje spisov, del romskih učencev

Romska kultura- IP d

- 9.razred
- Življenje Romov danes, položaj v Sloveniji, pravice in dolžnosti
- Vključenost v kulturo (književna dela, glasbena dela), kulturno dogajanje
- Razvoj romskega jezika
- Dela sodobnih romskih pisateljev, pesnikov

Romski jezik- romska kultura

- Dva izbirna predmeta- kultura, strukture jezika

Pravljice v romskem in slovenskem jeziku

Monika Sandreli

Romsko društvo Romani Union je pripravil zgoščenko-CD, Pravljice v romskem in slovenskem jeziku- Paramisja andi romani te gažikani čhib. Snemanje je potekalo v studiu Romic. Na cd-ju najdemo poznane pravljice, ki so v romskem in slovenskem jeziku: Pepelka-Prahošni, Janko in Metka- U Janko te i Metka, Snegulčica in sedem palčkov- I Djiveskri te u ifta tiknure, Rdeča kapica- I Lola gučmakri, Trije prašički- Trin baule in Palčica- Tikhuri.

Ekipa ki je sodelovala pri priravi pravljič je: Valerija Horvat, Janja Rošer, Monika Sandreli, Saša Ostojč in Jožek Horvat-Muc.

Pravljice smo predstavili tudi na letošnjem taboru v Murski Soboti. Udeleženci tabora so bili navdušeni nad pravljičami, vseč

jim je bilo tudi to da so pravljice tudi v romskem jeziku, nekateri izmed njih pa so povedali:

- Mojca: Najbolj vseč mi je bila pravljica Pepelka, ker je lepa zgodba.
- Suza, Mišo, Jasmin, Leja, Damjana: Pepelka ker je bila pridna.
- Slobodan: Med vsemi pravljičami mi je najbolj ostala v spominu prevod pravljice Rdeča kapica. Pravljičica v romskem jeziku je povedana čustveno, močno, razločno, predvsem so pa notri romske besede, ki niso pogoste v romskem vsakdanjiku. Lepo!
- Daniel: Pepelka je najboljša, ker se žalostni začetek konča s srečnim koncem.
- Alen: Pepelka, zato ker imajo lepa imena.
- Beriša: Najboljša pravljica je Djiveskri čhej.
- Andreja, Sandra: Najbolj vseč

mi je bila Prahošni, zato ker izgubi stekleni čevlji in ker je Prahošni.

- Suljo: Pepelka in rdeča kapica - je interesantna, kratka in pripovedovalec se je prilagodil zgodbi.
- Ksenija, Sandra H.: Meni je bila najbolj vseč Trije prašički, ker je bila smešna in ker je bil tretji najpametnejši.
- Manuel: Pepelka, ker je bila lepa in prijazno dekle, ker je bila Prahošni
- Sabina: Pepelka, ker je bila prevedena v romščino.
- Zlatko, Žan: Najbolj vseč mi je bila Pepelka.
- Jožek, Emina: Najbolj vseč mi je bila pravljica Rdeča kapica, ker je bila poučna.
- Popo: Dobro je da so pravljice tudi v romskem jeziku, ker tega do sedaj še ni bilo napravljeno, zato je prav da so tudi v romščini.

